

Орлова Анна Викторовна, аспірантка Інститута проблем виховання Національної академії педагогічних наук України

Anna Orlova, Postgraduate Student of the Institute of Problems on Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine

УДК 373.5.015.31:172.15

О. І. Остапенко, м. Київ

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА НАУКОВІ ЗДОБУТКИ ЛАБОРАТОРІЇ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ЗА 2009–2016 РОКИ

У статті розкрито актуальність проблем фізичного та військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді України; проаналізовано стан роботи загальноосвітніх навчальних закладів з цього напрямку діяльності. Виклад основного матеріалу ґрунтується на результатах роботи, інноваційній діяльності та наукових здобутках лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя за період 2009–2016 роки.

Ключові слова: *фізичне виховання, фізичний розвиток, рухова активність, військово-патріотичне виховання, наукові здобутки, інноваційна діяльність, фізична культура, здоров'я, дозвілля.*

Серед основних стратегічних завдань реформування освіти в Україні чільне місце посідають відродження та розбудова національної системи освіти як найважливішої ланки у вихованні свідомих громадян держави, формування освіченої творчої особистості, становлення її фізичного і морального здоров'я, відтворення й трансляція культури і духовності в усій різноманітності вітчизняних та світових зразків. Отже, для сучасної школи найактуальнішою є проблема виховання морально та фізично здорових майбутніх громадян, носіїв національної та людської гідності, патріотизму, порядності, творців матеріальних та духовних цінностей.

На тлі реформаторських змін, що відбуваються в освіті, особливо гострою проблемою є погіршення здоров'я, фізичного розвитку та зниження рухової активності учнівської молоді загальноосвітніх навчальних закладів. Несвоєчасне її вирішення призвело до того, що Україна за станом здоров'я населення опинилася на сотому місці у світі. Із трьох тисяч опитаних учнів здоровими себе вважають лише 19%, нездоро-

вими – 21% хлопців і 25,5% дівчат. За роки навчання в школі кількість хронічно хворих учнів збільшується у 2,5 рази, близько половини з них мають незадовільну фізичну підготовку. Критичний рівень здоров'я, фізичної підготовленості й фізичного розвитку учнів загальноосвітніх навчальних закладів є наслідком зниження їх рухової активності у режимі дня при зростаючому статичному (до 72% протягом навчального року) і психоемоційному напруженні процесу навчання, впровадження комп'ютерних технологій у повсякденний побут, за несприятливих екологічних умов, негативного впливу Чорнобильської катастрофи [10].

Відтак, важливим є узагальнення наукових здобутків лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя за останні десять років для творчого їх використання у під час реформування системи фізичного і військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді.

Мета статті – узагальнити наукові здобутки та інноваційні педагогічні технології лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя для підвищення ефективності фізичного і військово-патріотичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

З огляду на актуальність проблеми фізичного виховання дітей та учнівської молоді, співробітники лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України протягом 2009–2016 років досліджували комплексні теми: “Навчально-методичне забезпечення нових програм з фізичної культури загальноосвітньої школи”, “Організаційно-педагогічні умови фізичного виховання учнів у позакласній роботі загальноосвітніх навчальних закладів”, “Військово-патріотичне виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів у позакласній роботі”.

Недоліки у фізичному вихованні школярів пояснюються впливом об'єктивних факторів: відсутністю в загальноосвітніх навчальних закладах сприятливого середовища для занять фізичною культурою і спортом, збереження та зміцнення здоров'я дітей, істотною складовою якого є організація змістовного дозвілля; зниженням інтересу школярів до фізичного виховання, занять у спортивних секціях і гуртках загальної фізичної підготовки у зв'язку з впливом сильніших факторів

(комп'ютерних ігор, телебачення тощо); поширенням серед учнів паління, вживання алкоголю, наркотиків та інших шкідливих речовин; безконтрольним продажем і використанням комп'ютерних ігор зі сценами насильства та жорстокості, що шкодить здоровому духовному і фізичному розвитку; вільною пропагандою алкоголю, тютюну, поширенням ВІЛ/СНІДу і наркоманії; недостатньою кількістю уроків фізичної культури на тиждень; відсутністю організованої фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи за місцем проживання; недоліками впровадження в загальноосвітніх навчальних закладах сучасних форм фізичного виховання, фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи; відставанням наукових розробок з фізичної культури і масового спорту від сучасних вимог; дією негативних тенденцій щодо зниження значущості й активності фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи в загальноосвітніх навчальних закладах; недостатнім контролем за станом і результатами фізичного виховання та здорового способу життя в загальноосвітніх навчальних закладах з боку керівництва освітою; невідповідністю між оплатою праці вчителів фізичної культури та її результатами, яка призводить до низької якості фізичного виховання, навчальної роботи з фізичної культури та проведення фізкультурно-оздоровчих і спортивно-масових заходів у школах та за місцем проживання учнів.

Узагальненими результатами науково-дослідних робіт лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання НАПН України за період 2009–2016 років стали: розробка нового Державного стандарту освітньої галузі “Здоров’я і фізична культура” для початкової школи [1] з урахуванням кращого вітчизняного і зарубіжного досвіду. Він дозволяє впроваджувати інформаційно-комунікаційні технології, навчати кожного учня освоювати та використовувати нові знання з фізичної культури у практичній діяльності й таким чином формувати фізичну культуру учнів. Найбільша увага приділена зміцненню здоров’я учнів завдяки збільшенню кількості годин на фізичну культуру, використанню здоров’язбережувальних технологій і внесенню змін в організацію та проведення занять спортивних секцій за інтересами й модульним принципом, з обов’язковим проведенням уроків на свіжому повітрі й двома фізкультурними

паузами; розробка нового державного стандарту освітньої галузі “Здоров’я і фізична культура” для основної школи [2]. Його метою є формування здоров’язбережувальної компетентності на основі набуття учнями навичок збереження і зміцнення здоров’я та розвиток особистої фізичної культури. Реалізація означеної освітньої галузі передбачає формування в учнів знань про здоров’я, здоровий спосіб життя, безпечну поведінку, фізичну культуру, фізичні вправи, розвиток навичок базових рухових дій і свідомого прагнення до занять фізичною культурою та здорового способу життя; створення нового державного стандарту освітньої галузі “Здоров’я і фізична культура” та “Захист Вітчизни” для старшої школи з урахуванням кращого вітчизняного і зарубіжного досвіду [3]; розробка нових навчальних програм з фізичної культури для 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів за модульним принципом; створення і впровадження навчальної програми курсу за вибором “Ми господарі Євро-2012”; розроблення педагогічних умов підвищення ефективності виховання фізичної культури в учнів початкової, середньої і старшої школи у процесі навчання та в позаурочний час. Їх ефективність залежить від раціонального планування й послідовного проведення навчально-виховного процесу; задоволення інтересу учнів до активної рухової діяльності під час навчання та фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня; формування на уроках фізичної культури умінь виконувати улюблені вправи з удосконаленням фізичних якостей; поєднання навчання учнів техніки і тактики виконання фізичних вправ на уроках фізичної культури і в процесі позакласної фізкультурно-оздоровчої роботи, спрямованої на профілактику шкідливих звичок, дотримання учнями правил особистої гігієни й загартування; розробка дидактико-методичних вимог до укладання сучасних навчальних посібників з фізичної культури для початкових, середніх і старших класів загальноосвітніх навчальних закладів. У результаті їх розроблення ми дійшли висновків, що найважливішими дидактико-методичними вимогами до створення сучасних посібників з фізичної культури є відбір змісту фізкультурної освіти для кожного класу, врахування вікових особливостей учнів, їхніх потреб в оздоровленні, фізичному розвитку, руховій активності, фізичній підготовленості та здоровому способі життя. Важливе

значення має також дотримання цілісності змісту, що передбачає правильне відображення в початкових посібниках нових даних з фізичної культури і фізичного виховання, спільних наукових підходів до трактування понятійного апарату, забезпечення розвитку змісту та його наступності на різних ступенях навчання школярів у загальноосвітніх школах; упровадження нової моделі організації і проведення командних змагань з легкої атлетики на уроках фізичної культури з учнями початкових і середніх класів за програмою “Дитяча легка атлетика” Міжнародної асоціації легкоатлетичних федерацій. Під час дослідження уточнено, що фізична культура є органічною частиною гуманітарної освіти, загальнолюдської та педагогічної культури, яка містить елементи світоглядної, моральної, естетичної, гігієнічної і фізичної культури; визначено, що фізична культура особистості школярів може бути розвинутою на рівні особистісних, суспільних і загальнолюдських потреб; фізичне виховання дітей та учнівської молоді має бути спрямовано на фізичне самовиховання особистості; одне з важливих завдань фізичного виховання дітей та учнівської молоді полягає у тому, що суб’єкт (учитель) виховного процесу має сприяти переходу об’єкта (учня) цього процесу із системи управління до системи самоуправління, самовиховання й фізичного самовдосконалення.

Формування ціннісного ставлення до власного фізичного здоров’я, фізичного й духовного вдосконалення відбувається поступово, з роками, шляхом поетапного створення досяжних цілей, виховання відповідних потреб, мотивації, коли надбані фізичні й духовні якості перетворюються на власні якості особистості та стають її надбаннями і цінностями. Відтак, у позанавчальний час важливим є формування навчальних груп з урахуванням спортивних і оздоровчих інтересів, потреб та мотивації дітей та учнівської молоді, що сприяє створенню позитивного соціально-педагогічного соціуму, середовища, забезпеченню пізнавальної, емоційно-ціннісної і поведінкової фізичної вихованості особистості дитини.

Результати досліджень підтверджують необхідність систематичних занять фізичними вправами для покращення здоров’я, удосконалення специфічної та неспецифічної його стійкості до різних патогенних впливів і підвищення працездатності дітей та учнівської молоді. Набувають важливого

значення фізичні вправи у попередженні відхилень фізичного розвитку і анатоμο-фізіологічних порушень опорно-рухового апарату учнів, у профілактиці та лікуванні неспецифічних захворювань дихальної системи, порушень обміну речовин, ряду розладів функції травлення тощо. Особливо важлива профілактична роль фізичних вправ у період росту організму дитини щодо запобігання порушенням постави і деформації хребта. Фізичні вправи є істотним фактором профілактики неврозів у дітей та учнівської молоді.

Інновацією діяльності лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя протягом 2014–2016 році стало обґрунтування науково-практичних засад використання у фізичному та військово-патріотичному вихованні засобів нового виду спорту України – хортингу. Усвідомлення учнівською молоддю наявності саме національного виду спорту, долучення до занять з хортингу, без сумніву, підвищує силу духу і гідність юного українця, формує готовність до захисту Вітчизни. У зв'язку з цим Інститутом проблем виховання НАПН України і громадською організацією “Українська федерація хортингу” розпочато дослідно-експериментальну роботу з реалізації загальноукраїнського проекту на тему “Стратегія-Патріот: Хортинг – мистецтво перемоги” на базі загальноосвітніх навчальних закладів України (2014–2018). Нині цим проектом охоплено всі області України, постійно проводяться тренування, показові виступи, залікові змагання, військові вишколи, спрямовані на військово-патріотичне виховання та фізичне загартування учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Результатом співпраці лабораторії фізичного розвитку Інституту проблем виховання НАПН України і громадської організації “Українська федерація хортингу” став випуск у 2014 році збірника “Теорія і методика хортингу”, який з 2015 року входить до Переліку наукових фахових видань України, в яких публікуються результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата педагогічних наук. Окрім цього, співробітники лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання НАПН України взяли активну участь у розробленні Національної дитячо-юнацької військово-спортивної гри “Хортинг-Патріот”, яка була рекомендована до впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх

навчальних закладів Міністерством освіти і науки України 25 серпня 2015 року.

Реалізація проекту на тему: “Стратегія-Патріот: Хортинг – мистецтво перемоги” на базі загальноосвітніх навчальних закладів України передбачала розроблення та впровадження у навчально-виховний процес з фізичної культури для 1–4 та 5–9 класів варіативного модуля “Хортинг”, програми з хортингу для позашкільних закладів освіти (які схвалені Міністерством освіти і науки України та рекомендовані до впровадження) з метою фізичного загартування та військово-патріотичного виховання учнів на бойових та культурних традиціях українського народу.

Суть упровадження у навчально-виховний процес для 1–4 та 5–9 класів варіативного модуля “Хортинг”, програми з хортингу для позашкільних закладів освіти, Національної дитячо-юнацької військово-спортивної гри “Хортинг-Патріот” та Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри “Сокіл” (“Джура”) полягає у фізичному розвитку тієї частини учнівської молоді, яка не займається у спортивних секціях з хортингу і не залучена до цих видів гри, в яких можна проявити свої кращі особистісні якості.

Соціальний ефект очікуваних результатів упровадження у навчально-виховний процес для 1–4 та 5–9 класів варіативного модуля “Хортинг”, програми з хортингу для позашкільних закладів освіти, Національної дитячо-юнацької військово-спортивної гри “Хортинг-Патріот” полягає у підвищенні ефективності формування в дітей та учнівської молоді фізичної загартованості та готовності до захисту Вітчизни.

Серед результатів досліджень лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання НАПН України є розроблення, як складників процесу фізичного та військово-патріотично виховання, ряду важливих документів, концепцій, програм, посібників, методичних рекомендацій, зокрема: Концепції військово-патріотичного виховання молоді в Товаристві сприяння обороні України; Концепції військово-патріотичного виховання в системі освіти України [4]; Концепції військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді України; Концепції загальнодержавної Програми військово-патріотичного виховання дітей та учнівської

молоді України [5]; Концептуальних засад реформування військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді України [9]; статті “військово-патріотичне виховання в системі пріоритетів державної політики” [8]; методичних рекомендацій щодо вивчення предмету “Захист Вітчизни” у 2015/16 навчальному році [6]; організація допризовної підготовки та військово-патріотичного виховання учнівської молоді в загальноосвітніх навчальних закладах [7]; створення навчально-методичного посібника “Фізичне виховання учнів початкових класів у позакласній роботі загальноосвітніх навчальних закладів”; навчально-методичного посібника “Фізичне виховання підлітків у позакласній роботі загальноосвітніх навчальних закладів”; навчально-методичного посібника “Фізичне виховання старшокласників у позакласній роботі загальноосвітніх навчальних закладів”; методичних рекомендацій з фізичного виховання учнів 1–4 класів у позакласній роботі; методичного посібника “Формування навичок здорового способу життя засобами фізкультурно-оздоровчої роботи на прикладі педагогічного досвіду роботи НВК № 24” (на засадах хортингу); посібника “Військово-патріотичне виховання учнів у позакласній роботі”.

Література

1. Державний стандарт освітньої галузі “Здоров’я і фізична культура” для початкової школи // Сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. – 2011. – Режим доступу: <http://ovu.com.ua/articles/10517-pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkov>.
2. Проект Державного стандарту освітніх галузей “Здоров’я і фізична культура” для основної школи. – Сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. – 2011. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/component/search/?searchword>
3. Державний стандарт освітньої галузі “Фізична культура” і “Захист Вітчизни” для старшої школи. – Сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. – 2012. – Режим доступу: [HYPERLINK “http://www” http://www.mon.gov.ua / index.php/ua/ component/search/?searchword](http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/component/search/?searchword).
4. Остапенко О. Концепція військово-патріотичного виховання в системі освіти України / Олександр Остапенко, Микола Зубалій // Вища школа. – 2015. – № 4–5. – С. 118–126 (0,8).

5. Остапенко О. Концепція загальнодержавної Програми військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді України / О. Остапенко, М. Зубалій // Початкова школа. – 2015. – № 9. – С. 18–20 (0,9).
6. Остапенко О. Методичні рекомендації щодо вивчення предмета “Захист Вітчизни” у 2015/2016 навчальному році / М. Зубалій, О. Остапенко // Фізичне виховання в рідній школі. – 2015. – № 6. – С. 32–38.
7. Остапенко О. Організація допризовної підготовки та військово-патріотичного виховання учнівської молоді в загальноосвітніх навчальних закладах / М. Д. Зубалій, О. І. Остапенко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : збірник наукових праць. – Випуск 19, книга 2. – К., 2015. – С. 75–87.
8. Остапенко О. І. Військово-патріотичне виховання в системі пріоритетів державної політики / О. І. Остапенко // Фізичне виховання в рідній школі. – 2016. – № 5. – С. 40–43 (0,5).
9. Остапенко О. Концептуальні засади реформування військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді України / М. Д. Зубалій, О. І. Остапенко, Б. Б. Шаповалов // Фізичне виховання в рідній школі. – 2016. – № 6. – С. 33–35.
10. Статистичний збірник “Самооцінка населенням стану здоров’я та рівня доступності окремих видів медичної допомоги у 2014 році” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publdomogosp_u.htm.

А. И. Остапенко

Инновационная деятельность и научные достижения лаборатории физического развития и здорового образа жизни за 2009-2016 годы

Институт проблем воспитания НАПН Украины
(9 ул. Берлинского, Киев, Украина)

В статье раскрыта актуальность проблем физического и военно-патриотического воспитания детей и учащейся молодежи Украины; проанализировано состояние работы общеобразовательных учебных заведений в указанном направлении деятельности. Изложение основного материала основано на результатах работы, инновационных научных достижениях лаборатории физического развития и здорового образа жизни за период 2009–2016 годов.

Ключевые слова: физическое воспитание, физическое развитие, двигательная активность, военно-патриотическое воспитание, научные достижения, инновационная деятельность, физическая культура, здоровье, досуг.

A. E. Ostapenko

Innovative Activity and Scientific Achievements of Laboratory of Physical Development and Healthy Lifestyle for 2009–2016

Institute of Problems on Education of the National Academy
of Educational Sciences of Ukraine (9 Berlynskooho Str., Kiev, Ukraine)

The topicality of the problem of physical and military-patriotic education of children and young people of Ukraine is stressed. In the article, the state of work of general educational establishments is analysed in relation to physical and military-patriotic education of children and youth is analyzed. The unsatisfactory state of health of population was the reason for the defined direction of scientific research of the laboratory of physical development and healthy lifestyle of the Institute of Problems on Education during 2009-2016. The work of the laboratory was aimed at improvement of physical and military-patriotic education, physical development and health of children and youth of general educational institutions. During 2009-2016, the research theme complex included: “Studying and methodic provision of the new programs on physical culture for comprehensive school”, “Organizational and pedagogical conditions of physical education of students in extracurricular work of general educational establishments”, “Military-patriotic education of students of general educational establishments in extracurricular work”.

Keywords: physical education, physical development, military-patriotic education, physical culture, sport, physical exercises, safe behavior.

References

1. Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine. (2011). Derzhavnyi standart osvithoi haluzi “Zdorovia i fizychna kultura” dlia pochatkovoї shkoly [State standard of the educational course “Health and physical education” for elementary school]. Retrieved from HYPERLINK “<http://ovu.com.ua/articles/10517-pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkov>” <http://ovu.com.ua/articles/10517-pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkov>.
2. Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine.

- (2011). Proekt Derzhavnogo standartu osvitynih haluzei “Zdorovia i fizychna kultura” dlia osnovnoi shkoly [Project of the State standard of educational course “Health and physical education” for the basic school]. Retrieved from <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/component/search/?searchword>
3. Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine. (2012). Derzhavnyi standart osvitynoi haluzi “Fizychna kultura” i “Zakhyst Vitchyzny” dlia starshoi shkoly. [State standard of the educational course “Physical Education” and “Protection of Homeland” for high school]. Retrieved from [HYPERLINK “http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/component/search/?searchword”](http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/component/search/?searchword)
  4. Ostapenko, O., & Zubalii, M. (2015). Kontsepsiia viiskovo-patriotichnoho vykhovannia v systemi osvity Ukrainy [Conception of military and patriotic education in the educational system of Ukraine]. *Vyshcha Shkola*, 4–5, 118–126.
  5. Ostapenko, O., & Zubalii, M. (2015). Kontsepsiia zahalnoderzhavnoi Prohramy viiskovo-patriotichnoho vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi Ukrainy [Concept of the National Program of military and patriotic education of children and students in Ukraine]. *Pochatkova Shkola*, 9, 18–20.
  6. Ostapenko, O., & Zubalii, M. (2015). Metodychni rekomendatsii shchodo vyvchennia predmeta “Zakhyst Vitchyzny” u 2015/2016 navchalnomu rotsi [Methodical recommendations to study of the subject “Protection of the Homeland” in the 2015/2016 academic year]. *Fizyчне Vykhovannia v Ridnii Shkoli*, 6, 32–38.
  7. Ostapenko, O., & Zubalii, M. (2015). Orhanizatsiia dopryzovnoi pidhotovky ta viiskovo-patriotichnoho vykhovannia uchnivskoi molodi v zahalnoosvitynih navchalnykh zakladakh [Organization of pre-prescription training and military and patriotic education of students in general educational institutions]. In *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi: Vol. 19 (2)* (pp. 75–87). Kyiv.
  8. Ostapenko, O. (2016). Viiskovo-patriotichne vykhovannia v systemi priorytetiv derzhavnoi polityky [Military and patriotic education in the system of state policy priorities]. *Fizyчне Vykhovannia v Ridnii Shkoli*, 5, 40–43.
  9. Ostapenko, O., & Zubalii, M., & Shapovalov, B. (2016). Kontseptualni zasady reformuvannia viiskovo-patriotichnoho vykhovannia ditei

ta uchnivskoi molodi Ukrainy [Conceptual principles of reforming military and patriotic education of children and students in Ukraine]. Fizychnе Vykhovannia v Ridnii Shkoli, 6, 33–35.

10. Statystychnyi zbirnyk “Samootsinka naselenniam stanu zdorovia ta rivnia dostupnosti okremykh vydiv medychnoi dopomohy u 2014 rotsi” [Statistical collection “Self-assessment by population of the health state and the level of accessibility of certain types of medical care in 2014”]. Retrieved from HYPERLINK “http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publdomogosp_u.htm” http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publdomogosp_u.htm.

Остапенко Олександр Іванович, кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України

Остапенко Александр Иванович, кандидат педагогических наук, ведущий научный сотрудник лаборатории физического развития и здорового образа жизни Института проблем воспитания Национальной академии педагогических наук Украины

Oleksandr Ostapenko, Leading Research Scientist at the Laboratory of Physical Development and Healthy Lifestyle of the Institute of Problems on Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, PhD in Education

УДК 373.5:63-057.84(043.3)

О. М. Пархоменко, м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАКЛАСНОЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

У статті розглядаються та характеризуються загальні теоретичні основи організації позакласної виховної роботи та її значення у формуванні особистості молодшого школяра. Досягнення цієї мети повною мірою пов'язане з процесом залучення учнів до праці. Виховне середовище автор визначає як частину соціального середовища, котре спеціально створюється для формування суб'єктів суспільної діяльності на всіх рівнях соціального життя. Ефективність вирішення цього завдання залежить від стану і вдосконалення тривалого виховання за найбільш тісного спілкування дорослих і дітей у загальноосвітніх закладах країни.